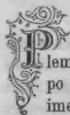


Kralj Vsemir in njegov svetoválec.

(Pripovedka.)



plemeniti vladar Vsemir je godoval svoj god sè svojimi podložniki. Kmalu po svečanosti je umrl njegov prvi svetoválec in treba je bilo novega imenovati. Da bi si laglje poiskal dobrega, modrega in plemenitega človeka v tako imeniten posel, pokliče vse plemeníte, previdne, uplivne in modre možé, ki so bili po prostranej državi na glásu, v prestolno mesto. Ker se je hotel vladar osebno prepričati o modrosti in plemenitosti poklicanih, povpraša v pogovoru mimogredé, kakó so godovali njegov god.

Prvi reče: „Jaz sem vse svoje kmete sklical ter jim ukazal na predvečer tvojega godú po vseh vrhovih gorá, koder sega moja oblast, velikanske kresove zažgati; družega dné pa sem prirédil velik lov, katerega so se tudi vsi kmetje od ranega jutra do pozne nóči udeležili, in zvečera smo pri sijajnem plésu in pri zlatej kapljici do poznega jutra veselo tvoj god godovali.“

Drugi reče: „Jaz sem ukazal na jezeru, na čegar pobrežji moj grad stoji, umétalen ogenj napraviti in naposled vse jezero divno razsvetliti; a po jezeru so brodníki pevajočo gospódo mej pokom možnarjev vozili.“

Tako pripoveduje drug za družim, ko pride slednjič vrsta na zadnjega, ki je pohlevno zadaj stal in nikakor ní mogel pričéti.

„Nu, prijatelj, ali nisi tudi ti godoval mojega godú?“ pravi Vsemir šaljivo.

„Dá, sem svitli kralj, a ne takó sijajno, kakor ti gospodje tukaj,“ odgovori vprašani.

„Tedad niste imeli nikákeršne posebne svečanosti,“ nadaljuje kralj.

„Svitli kralj!“ povzame zopet prvi besedo, „tudi jaz sem sklical svoje kmete in sužnje, ter sem prvim za tvoj god odpustil vse dolgeve, a sužnjim sem dal zláto prostóst. Tudi sirote in uboge sem pozval na svoj grad ter sem jih po mogočnosti pogóstil; poleg gradú pa sem postavil primerno poslopje, hram omiki za cvetočo mladino, ter ta dan slovesno odprl novo učilišče, v katerem se bodo urili mladi državljani v različnih vědah, blažech sreé človeško, in se učili ljubiti svojega vladarja in milo domovino.“

Skrivna solza radosti se utrne plemenitemu kralju v očesu, in pravi: „Naša kraljeva dolžnost je človeštvo plemeníti in za vse lepo, plemenito in dobro navduševati. Radujem se, da sem našel možá, kateri se z mojimi misli popolnem strinja; imenujem te tedaj kraljevim svetoválcem vpríčo vseh tukaj navzočih; a vas prosim, da najn domoljubno podpirate pri vseh podjéttjih, ter svoja dela vravnate v najinem smislu.“

Če so vsi navzoči ravnali po kraljevej želji, tega nam pripovedka ne oméni; a toliko je gotovo, da je plemeniti vladar sè svojim modrim svetoválcem mnogo dobrega storil državljanom, in jih za vse lepo in plemenito navdušil ter je takó srečo tudi najnižjih stanóv pospeševal.

Še dolgo po Vsemirovej smrti je bil znan prigovor mej narodom, ki se je rabil, kadarkoli je kdo hotel plemenitost posameznih ljudj zaznamovati, in se glási: „Ta je gotovo iz Vsemirove države.“

Kralj in njegov svetovalec sta že davno umrla, a njuna blaga dejanja proslavljajo še zdaj vnuki onega národa, mej katerim sta živela.

Jos. Lavrič.

Lilija.

Na polji je rasla lilija, lepa bela lilija. Okolo nje so cvetele in dehtele njene sestrice, rudeče, višnjave in pisane cvetlice. A bela lilija se je dvigala iz zelene trave in je razprostirala svoje belo krilo. Srkala je živež iz zemlje in zraka, ljula roso nebesko, in dihala váse sveži vzduh.

Naslajevala se je z zvonkim ptičjim petjem in poslušala, kaj govoré ljudjé, idóci memo nje. Hvalili so jo vsi in poveličevali; oče je kazal na njo in priporočal jo deklicam v zgled devištva in nedolžnosti; celó gospod župnik v cerkvi so govorili o njej in slavili njeno belo krilce — podobo čistosti. In kdor je prišel memo nje, nihče si ni upal jej storiti zléga. Rasla je veselo in čvrsto, in krepko se je razvijalo njeno stebelce, širil in bélil se njeni cvet.

Bil je vroč poletni dan. Zlato solnce je pripekalo s sinjega neba in zrak je vročine trepetal nad pisano poljano. Lilija je stala na polji, ovenela sicer nekoliko od soparice, vendar je bila še vedno polna življenja in polna moči. Ptiček pripodí se k njej, izpod sinjega neba od nekóđ prifrčí. Zlati krili je imel in pisano perje. In znal je peti, lepó peti. Mi ljudjé ne umejemo, kaj pojó in ščebetajo ptiči, a razumela je lilija, kar je gostolel krasno in zapeljivo zlatokrili ptiček belej liliji. Prosil jo je in nagovarjal, ko je takisto obletaval jo, naj mu dovoli, da sede njej na sabljasta peresca, da jej gleda v snegobelo lice in rumeno srčice, koder so dosléj šumele le pridne bučelice in rumeni čmrlji. A lilija mu neče dovoliti tega takój; pripoveduje mu, kaj je čula od ptičkov, ki sta letela davi pod sinjim nebom in pogovarjala se. „Ptiček je letel in zraven njega ptičica,“ rekla je lilija, „in pravil je ptiček, kako se mu je godilo pretekle dní. Takó je govoril ptiček: „Huda zima je bila. Sneg povsod, kamor bi pogledal, na zemlji, na drevji in po strehah. Živeža nič — lakot strahovita. Na drevesi visí gradič, zeleno streho ima in bele stene. Notri je potreseno polno rumenega zrnjeca. Naredim smuk v gradič, vratca se zaloputnejo za menoj, prestrašim se, skušam pobégniti, ali vse zamán! Priplesa deček po jablani gori, sname gradič in vesel stopa z veje na vejo, vedno niže in niže. Izpodletí mu, štrbonkne na tla, deček, gradič. Joj, joj, strah in veselje! Tičnica se odprè, jaz vzletim na bližnjo lipo, otremem svoje gosto krilce in zažvrgolim, da sem se rešila ječe in sužnosti.“ Takó sta ščebetala ptiček in ptičica in poganjala se visoko nad mano; slednjič sta se izgubila tam za ónim gričem, kjer rastó zelene smreke in temne jelke.

Zlatokrili ptiček ničesa ne odgovori na to; zapoje in zagostolí, da se ubogej liliji kar krčí srce in vrši jej pred očmi. Ptiček sede na zeleno peresce in zrè liliji v bela lica in rumeno srčice. In cvetlici je takó čudno, takó sladkó in takó hudo pri srci. Ptič strepne s perotnicami in odletí. Ubogej liliji je zlomil krilce in revica vzdihuje in joka in toži, a ptiček, zla-